

**МОЖЛИВОСТІ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ
МОВИ ТА КУЛЬТУРИ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ФІЛОЛОГІЧНОГО
ПРОФІЛЮ**

**ВОЗМОЖНОСТИ ИНТЕГРИРОВАННОГО ОБУЧЕНИЯ
ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ И КУЛЬТУРЕ УЧЕНИКОВ СТАРШЕЙ
ШКОЛЫ ФИЛОЛОГИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ**

**POSSIBILITIES OF INTEGRATED FOREIGN LANGUAGE AND
CULTURE TEACHING TO SENIOR PHILOLOGICAL PROFILE
LEARNERS**

АНОТАЦІЯ

В статті розглядаються актуальні питання можливостей інтегрованого навчання іноземної мови та культури учнів старшої школи в руслі нової освітньої реформи в Україні. Інтегрований підхід розглядається авторами базовим методичним напрямом, що спрямований на розкриття творчих сил і потенційних можливостей старшокласників, стимулює їхнє бажання та розвиток самоосвіти та самовдосконалення. Автори акцентують увагу на ефективності та перевагах даного підходу в навчанні іноземної мови учнів філологічного профілю; розкривають суть інтегрованого навчання старшокласників філологічного профілю; наводять характерні психологічні та лінгвістичні особливості учнів старшої школи, серед яких великий словниковий та мовленнєвий запас, швидка мовленнєва реакція на прослухане/побачене, інтелектуальна ініціатива, наявність дослідницької компетентності, потреба в творчості та інші. Розглядаючи

інтегрований урок одним із нововведень сучасної методики, що розвиває потенціал самих учнів, спонукає до осмислення та знаходження причинно-наслідкових зв'язків, розвитку логічного мислення та комунікативних здібностей, автори конкретизують ряд навчальних цілей для здійснення ефективного інтегрованого навчання старшокласників філологічного профілю, а саме: значне розширення мовного інвентарю, формування вмінь володіння моделями вербальної та невербальної комунікації. Автори описують та деталізують інтегровані вміння навчання іноземної мови та культури. Стаття містить приклади інтерактивних завдань інтегрованих уроків з англійської мови учнів старшого етапу навчання філологічного профілю на прикладі теми "Arts". До кожного завдання надаються роз'яснювальні методичні коментарі.

Ключові слова: інтегрований підхід навчання, метапредметна інтеграція, інтегративні уроки, філологічний профіль, інтегровані вміння, навчання мови і культури, старшокласники

ANNOTATION

The article is devoted to the possibilities of integrated approach in teaching English and culture to senior learners. The authors of the article focus on the effectiveness of this approach in teaching English to the learners of the philological profile who, in accordance with Common European Framework of References, should obtain B2 level. In the article the aims of teaching English to the philological profile learners are highlighted and defined more precisely. The integrated approach in teaching foreign languages is considered by the authors as a basic methodological approach, aimed at developing the creativity and potential of senior students, stimulating their desire and development for self-education and self-improvement. The authors accentuate attention on psychological characteristics and linguistic features of philological profile senior pupils to which they refer quite an expanded vocabulary, quick speech response to the listened/seen information, intellectual initiative, the presence of research

competence, the need for creativity and others. The advantages of the integrative approach in teaching English of independent users (B2) are also described. The authors consider integrative teaching a foreign language and culture expedient. Considering an integrated class as one of the innovations in modern foreign language teaching methodology which develops the creative potential of the students, their logical thinking and communicative abilities, the authors suggest a number of educational aims for effective integrative teaching developing. The article contains the elements of integrative English lessons for philological profile senior learners on the topic “Arts” together with the authors’ methodological commentaries.

Key words: profile learning, philological profile; integrative approach; interactive lessons; integrative skills; teaching language and culture; senior learners.

В навчальній діяльності сучасних старшокласників на перше місце висуваються мотиви, пов’язані з їх майбутніми планами, світоглядом та самовизначенням. Їх цікавить питання перспективи закінчення школи та вибір життєвого шляху, продовження освіти, потреби проявляти свої здатності у зв’язку з розвитком інтелектуальних сил. Наші спостереження свідчать, що учні старшої школи керуються свідомою метою поглибити свої знання в певній сфері, оскільки вони стоять на порозі вступу до самостійного дорослого життя, і вибір професії сприяє не тільки формуванню навчальних інтересів, але й зміні відношення до навчання – старшокласники оцінюють навчальний процес з точки зору того, що він може дати для їх майбутнього.

В зв’язку з цим, в сучасній реформі освіти України значне місце відводиться проблемі профільного навчання, спрямованої на вирішення одного з найважливіших завдань середньої школи країни – формування та розвиток особистості на основі урахування індивідуальних особливостей учнів, їх навчальних потреб, схильностей, пізнавальних інтересів, здатностей та обдарувань, орієнтованих на майбутню професію [9].

Затверджена у 2009 р. Концепція профільного навчання в старшій школі [8] з її подальшою модернізацією у 2013р. передбачає орієнтацію на можливості кожного учня в контексті професійного самовизнання.

Слід за С.Ю.Ніколаєвою, під професійним навчанням ми розуміємо вид диференційованого навчання, при організації якого формуються освітні потреби, нахили та здібності учнів, створюються умови для їхнього професійного спрямування, що забезпечується відповідними чіткими визначеннями цілей, уточненням змісту і структури навчального процесу [5,с.527].

Відповідно до нової Програми з іноземної мови, навчання даному предмету у старшій школі здійснюється на базовому загальноосвітньому та поглибленому профільному рівнях відповідно до визначеного навчального плану. Метою навчання іноземної мови у профільних класах є формування в учнів іншомовної комунікативної компетентності у межах сфер спілкування, окреслених навчальною програмою для певного профілю, яке передбачає поглиблене та професійно зорієнтоване оволодіння мовою [6].

Одним з навчальних профілів, визначених концепцією профільного навчання в старшій школі, є філологічний профіль, що об'єднує учнів, котрі виявляють інтерес і бажання поглибити вже набуті знання, навички та вміння в предметній галузі «Філологія».

На думку вчених, випускники даних класів мають «оволодіти основами філологічної компетентності, удосконалити свої духовні якості як особистості, засвоїти норми поведінки різних культур, сформувані моральні ідеали, розвинути здатність до творчої самостійної роботи» [2, с.32]. Як правило, такий профіль обирають учні, які зорієнтовані на майбутнє викладання іноземних мов в різних закладах освіти, перекладацьку діяльність, міжнародну журналістику, тощо, тому, згідно Загальноєвропейським Рекомендаціям з мовної освіти, рівень володіння випускниками такого профілю має відповідати рівню B2 (незалежний користувач, просунутий рівень). З метою досягнення учнями такого

достатньо високого рівня володіння іноземною мовою вчителю необхідно обрати такі підходи, форми та методи навчання учнів філологічного профілю, які б мотивували старшокласників до оволодіння мовою в контексті обраної ними філологічної спеціальності.

Зарубіжні науковці І.Л. Бім, В.В.Сафонова, О.В.Соловова та вітчизняні вчені Н.Ф.Бориско, Л.Я.Зеня, В.О.Калінін, С.Ю.Ніколаєва визначають мету, зміст та структуру профільного навчання, які мають специфіку для кожного профіля. Як зазначає Л.Я. Зеня, профільна спеціалізація характеризується наступними особливостями: спрямованість на використання іноземної мови в межах обраного профілю; розширення інформації у профільних освітніх галузях за рахунок використання профільних текстів з ІМ, оволодіння певною кількістю відповідних профілю іншомовних термінів, збагачення активного словника-мінімуму в межах профільної проблематики, збільшення обсягу рецептивного та потенціального словників, активізації рецептивного граматичного матеріалу; підсилення діяльній складовій за рахунок використання перекладу як професійно-орієнтованого вміння, широкого використання професійно-орієнтованої проектної діяльності, організації професійно-орієнтованого іншомовного спілкування [2].

Аналіз науково-методичної літератури, зокрема робіт А.Ю.Громико, О.Н.Коробкової, В.Г.Редька, О.Б.Горошкіної та інших виявив, що в організації навчання іноземної мови в сучасній старшій школі використовуються ті ж самі підходи, що і в основній школі. Проте, на думку Н.Ф.Бориско, С.Ю.Ніколаєвої та інших, при навчанні іноземної мови учнів філологічного профілю акцент слід робити на особистісно-орієнтованому та професійно-орієнтованому підходах, як таких, що відповідають потребам освіти сьогодення та орієнтують учнів на вільне глибоке оволодіння іноземної мови.

Поділяючи дану точку зору, ми вважаємо, що інтегративний характер змісту навчання іноземної мови філологічного профілю забезпечує включення учнів в реальні соціокультурні контексти і дає можливість

говорити про доцільність формування інтегративних умінь, що сприяє поглибленню та розширенню знань філологічного напрямку. Таким чином, інтегрований підхід, на нашу думку, слід також вважати базовим напрямом, що спрямований на розкриття творчих сил і потенційних можливостей кожного старшокласника, стимулює його/її бажання та розвиток самоосвіти та самовдосконалення. Він визначає не накопичення знань, навичок й умінь в рамках іноземної мови, що вивчається, а їх збагачення та вдосконалення в руслі обраної філологічної професії, сприяє комплексному сприйняттю та осмисленню культури, мова якої вивчається. Тому **метою** даної публікації є спроба показати можливості інтегративного навчання іноземної мови і культури учнів старшої школи філологічного профілю.

Наші спостереження, а також досвід роботи з учнями та студентами філологічного профілю виявили, що учням даного профілю притаманні певні **характерні риси**, які дозволяють проводити навчання іноземної мови на інтегративній основі, а саме: *великий словниковий та мовленнєвий запас*, що дає змогу вільного висловлювання іноземною мовою в рамках програмної тематики та *швидка мовленнєва реакція* на прослухане/побачене, що свідчить про добре розвинуту мовну здогадку; *інтелектуальна ініціатива у власних висловлюваннях*, за допомогою якої вони демонструють знання з різних сфер життя та *великий мовленнєвий досвід в різноманітних комунікативних ситуаціях спілкування*; *асоціативність, гнучкість та креативність мислення*, які сприяють розвитку продуктивних умінь та вмінь мовної та культурної антиципації та *продуктивність вербальної пам'яті*, що уможливорює здатність учнів концентруватися на великому об'ємі мовного та мовленнєвого матеріалу; *спостережливість в мовних явищах* та можливість швидкого вибору відповідних комунікативних одиниць, необхідних для ситуацій спілкування, що виникають; *швидкість в оволодінні комунікативними ситуаціями* за рахунок схематизації та проведення аналогій у відомому їм мовному та мовленнєвому запасі; *наявність дослідницької компетентності*, що має на меті самостійну філологічну

роботу з навчально-науковими текстами, пошук недостатньої інформації, інтернет-робота з електронними словниками; *добре розвинута мовленнєва інтуїція*, яка забезпечується здатністю учнів не лише грамотно та без хезитаційних пауз реагувати на висловлювання партнерів по спілкуванню, а й самим бути ініціаторами власних висловлювань у вигляді проблемних питань, при наведенні контраргументів, коментуванні інших висловлювань тощо; *потреба в творчості*, що виражається в бажанні створювати власні креативні проектні роботи, робити переклади поетичних та фрагментів прозових творів як з рідної, так і іноземної мов, бути дизайнерами кроскультурних колажів, текстів тощо.

Не підлягає сумніву, що навчання іноземної мови сьогодні немислимо без вивчення культури країни, мова якої вивчається, що закладає формування в учнів цілісної картини світу. Наш більш ніж тридцятирічний досвід педагогічної роботи вказує на те, що деякі проблеми викладання та навчання іноземної мови виникають у зв'язку з недостатньою сформованістю культури в сфері рідної мови, загальної ерудиції, а також глибоких знань по окремим предметам гуманітарного циклу, таких як історія, література, географія тощо.

У світлі викладеного, а також зважаючи на вищеописані характеристики учнів філологічного профілю, слід вести мову про доцільність інтегрованого навчання мови і культури, які сприятимуть всебічному розвитку учнів даного профілю. В методичній літературі таке навчання отримало назву *метапредметної інтеграції* і розглядається як здатність та готовність здійснювати ефективно, міжособистісне, міжгрупове та міждисциплінарне спілкування як рідною, так і іноземною мовами [7, с. 146].

Крім того, на користь вищезазначеного свідчить і той факт, що сам сучасний полікультурний простір володіє яскраво вираженою інтегративністю: він розвиває в учнів комунікативну компетентність, об'єднує в єдине поле знання, навички й уміння, що відносяться до найрізноманітніших видів діяльності, формує та розвиває особистісні якості,

необхідні для повноцінного іншомовного спілкування, закладає основу для оволодіння загальними законами суспільного життя, стимулює до дослідження нового, експериментування, створення власної оригінальної продукції.

В рамках даного підходу стає очевидною необхідність досягнення наступних **цілей**:

- значне розширення мовного інвентарю, збагачення словникового запасу учнів засобами автентичних аудіо-та відео джерел;
- формування навичок володіння культурою мовлення, притаманної носіям мови – моделей вербальної та невербальної комунікативної поведінки в чотирьох виділених програмою з іноземної мови сферах спілкування – особистісною, суспільною, навчальною та професійною;
- розширення філологічного кругозору учнів шляхом знайомства з безеквівалентною та фоновною лексикою, ідіомами, прислів'ями та приказками тощо;
- виховання «мовного» смаку філологів на матеріалі творів відомих англомовних та українських письменників;
- розширення загальної уяви про рідну та іноземну мови та культури, порівнюючи мовні явища, факти культури, виробляючи тим самим навички мовної рефлексії, що і буде сприяти не тільки інтелектуалізації власного мовлення, але й глибшого пізнання рідної та іноземної мов.

Практика свідчить, що інтегрований підхід у навчанні іноземної мови учнів філологічного профілю дозволяє навчати в реальному контексті комунікативним функціям в рамках мовленнєвого акту, представляючи, як мовлення використовується в щоденних ситуаціях для вираження похвали, вибачення, запиту необхідної інформації. Крім того, інтегрована побудова навчального процесу включає в себе значно більше технологічних можливостей. В умовах зближення знань різної якості, способів діяльності, прийомів мислення, тощо, а саме ці параметри притаманні інтегративним освітнім процесам. Наприклад, здійснення взаємонавчання, використання

діалогу культур дає більше можливостей для створення умов, необхідних для взаємної пізнавальної діяльності та реалізації творчих здібностей всіх учасників навчального процесу, здійснення відповідального власного вибору, розвитку соціальної активності учня.

Двосторонні інформаційні культурно-сміслові зв'язки, порівняння двох мов та культур стимулюють в учня позитивні процеси, збагачують його особистісний досвід, сприяють набуттю не тільки соціолінгвістичних, а й соціокультурних, дискурсивних знань, успішному формуванню комунікативних вмінь.

В цьому значенні, **інтегрування** – це не лише особлива комбінація навчального матеріалу, але й засіб організації навчальної діяльності, що передбачає аналіз навчальної інформації з різних позицій: виділення головного, операцій з відомим в новому аспекті, виконання завдань творчого характеру [4, с.8].

Сьогодні очевидним є той факт, що нову якість освіти неможливо досягнути, вирішуючи педагогічні проблеми застарілими методами, потрібні педагогічні технології, що відповідають новому часу.

Інтегрований урок – є одним із нововведень сучасної методики викладання іноземних мов, оскільки він розвиває потенціал самих учнів, спонукає до осмислення та знаходження причинно-наслідкових зв'язків, розвитку логічного мислення та комунікативних здібностей.

Більшість вчених поділяють думку, що інтегрований урок має явні переваги. Безперечною його перевагою є той факт, що учні отримують знання з декількох предметів в комплексі, а не тільки з іноземної мови, тому інтегровані уроки часто відносять до групи «технологій виховання в процесі життя», що дозволяє відійти від крайньої диференціації предметного навчання та привести його в природній органічний зв'язок з життям. Крім того, використання різноманітних видів роботи в інтегрованому уроці підтримує увагу учнів на високому рівні, що дозволяє говорити про зростаючу ефективність таких уроків.

На інтерактивних уроках навчання мови і культури учні філологічного профілю виступають в ролі дослідників не лише в області філології, але й історії, літератури, географії, живопису, музики, оскільки завдання, що пропонуються учням, потребують від них пошуку нових фактів, відомостей, що підтверджують, поглиблюють певні висновки, спостереження або навпаки – спростовують їх.

Проілюструємо вищевикладене на прикладі мікроелементів інтегрованих уроків з теми «Arts».

***Завдання 1.** The Flemish painter Anthony van Dyck is considered the father of the English portrait school and such famous men of Arts as J.Reynolds, T. Gainsborough, H. Raeburn owe much to their study of his canvases, that's why pictures of some of them are painted in the Flemish traditions. Look at the paintings suggested and try to find these Flemish traditions in them.*

Учням пропонуються портрети вищезазначених митців, аналізуючи які вони намагаються знайти схожі риси в манері зображення людей на портретах, систематизувати свої спостереження в представленні інформації про Фламандський живопис.

***Завдання 2.** Why was England and painters in particular greatly influenced by Dutchmen? What was a historical and political situation in England at that time?*

Даний екскурс в історію допомагає учням зрозуміти причинно-наслідкові зв'язки у становленні портретного живопису в Англії в 17-19 століттях. Якщо учні не володіють такою інформацією на даний момент, то це завдання може стати самостійним пошуковим завданням на наступний урок. Ще одним варіантом самостійної роботи на розвиток інформаційної компетентності може стати завдання пошуку додаткової інформації про Фламандський живопис, його яскравих представників з тим, щоб учні порівняли свої самостійні пошуки на уроках з реальною інформацією.

***Завдання 3.** The portraits of one of the masters of the English school Thomas Gainsborough are famous for their elegance and refinement due to his delicate brush strokes which are also found in the works of Renoir.*

- *Look at Renoir's works and say what school of painting he belonged to and what characteristic features his pieces of art had.*
- *Compare Renoir's works with Thomas Gainsborough's portraits and say what the English painter borrowed from French Impressionism.*

Дані завдання підштовхнуть учнів до самостійного розширення знань не тільки в галузі англійського образотворчого мистецтва, творчості Томаса Гейнзборо, але й познайомить їх з такими поняттями як *a colourist, a colour scheme; cool, restful, hot and agitated colours; the delicacy of tones, shades and hues etc*, знання яких дозволить їм інтерпретувати запропоновані картини не з позицій власних вподобань, а зі свідомим вибором необхідних мовних та мовленнєвих одиниць.

***Завдання 4.** Th. Gainsborough influenced the English school of painting combining portrait and landscape painting. Look at his best landscapes "Cornard Wood", "The Market Cart", "The Bridge" and describe typical English landscapes. Does nature in them differ much from Ukrainian?*

Порівняння природи обох країн потребує від учнів опори на вже набуті знання з природознавства, географії, ботаніки, біології тощо, а також вміння знаходити загальні та відмінні риси, підмічати деталі, звертати увагу на кольорову гаму фарб і т.д.

***Завдання 5.** As it was mentioned Th.Gainsborough in his works combined landscape and portrait. How does each genre of painting add to a better understanding of the whole picture? Which of Ukrainian painters used a similar manner of painting? Search the Internet to find the information about it and present your findings to the class.*

Наведені завдання дають результати, які проявляються в інтегративних вміннях учнів: розуміти проблему, висувати власні припущення, підбирати приклади та аргументи на підтвердження своїх

позицій; виявляти причинно-наслідкові зв'язки; працювати в колективі та вчитися один в одного; самостійно знаходити невідому інформацію та поповнювати потенційний словник.

Наш досвід виявив, що інтегроване навчання мови і культури уможливорює здатність учнів та вчителів до самореалізації, самовираження і самовдосконалення, чого і вимагає нова українська школа.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Горошкіна О.В. Формування мовної особистості випускника профільної школи: лінгводидактичний аспект / О. М. Горошкіна // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 8. Філологічні науки. (мовознавство і літературознавство): Збірник наукових праць / Відп. ред. Л. І. Мацько. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. - Вип. 3 : До 175-річчя НПУ ім. М. П. Драгоманова. – С. 206-211

2. Зеня Л.Я. Навчання іноземних мов у старшій профільній школі: Лекційнопрактичний курс: Посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л.Я.Зеня. — Горлівка: Видавництво ГДПШМ, 2008. — 340 с.

3. Концепція «Нова Школа. Простір освітніх можливостей» (2016)
Режим доступу [http:// mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya-sch-2016/](http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya-sch-2016/) доступ 30 листопада 2016

4. Коробкова Е.Н. Образовательное путешествие как педагогический метод : Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 : СПб., 2004 232 с. РГБ ОД, 61:04-13/1870

5. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних педагогічних і класичних університетів за загальн.ред. С.Ю.Ніколаєвої. – К.:Ленвіт, 2013. – 590 с.

6. Навчальні програми з іноземних мов для загальноосвітніх навчальних закладів і спеціалізованих шкіл із поглибленим вивченням іноземних мов 10 – 11 класи. Режим доступу

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna-serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf>

7. Семенова Ю.М., Бухарова Г.Д. Межкультурная и метапредметная интеграция как один /из способов совершенствования билингвальной коммуникативной компетенции учащихся / Ю. Л. Семенова, Г. Д. Бухарова // Образование и наука. — 2012. — № 7. — С. 146-158.

8. Про затвердження нової редакції Концепції профільного навчання у старшій школі. *Наказ МОН № 854 від 11.09.09 року* Режим доступу https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/4827/

9. Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі. *Наказ МОН № 1456 від 21.10.2013 року.* Режим доступу <https://mon.gov.ua/storage/app/media/npa/5a1fe82a9c95d.pdf>

REFERENCES

1. Goroshkina O.V. (2009). *Formuvanja movnoi osobystosti vypusknika profil'noi shkoly: lingvodydactychnyj aspekt [Formation of a linguistic personality of a profile schoolleaver: a linguistidactic aspect]*. Naukovyj chasopys Natsional'noho pedagogichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova. Serija 8. Filolohichni nauky (movoznavstvo i literaturoznavstvo): Zbirnyk naukovyh prats/Vidp.red. L.I.Matsko. – K.: NPU imeni M.P.Drahomanova, 2009. – Vyp.3 – P. 206-211[in Ukrainian]

2. Zenja L.Ya. (2008) *Navchannja inozemnyh mov u starshij profilnij shkoli: Lektsiinopractychnyj kurs: Posibnyk dlja studentiv vyschuh navchal'nuh zakladiv / L.Ya.Zenja. [Foreign language education at a high school profile: Lecture course: A guide for students of higher education]*. Horlivka: Vydavnytstvo GDPIIM, 2008. — 340 p. [in Ukrainian]

3. Kontseptsija “Nova Shkola. Prostir osvitnih mozhlivostej”(2016) *[New School Concept. The Space of Educational Opportunities »(2016)]* Retrieved from <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya-sch-2016/dostup> 30.11.2016 [in Ukrainian]

4. Korobkova Ye.N. (2004) *Obrazovatelnoje puteshevstvije kak pedagogicheskij metod [Educational travel as a pedagogical method]*. Candidate's thesis. Sankt-Peterburg SPAPDPO [in Russian]

5. Nikolajeva S.Yu. (2013) *Metodyka navchannja mov i kultur: teorija I praktyka: pidruchnyk dla studentiv pedahohichnyh I klasychnyh universytetiv [Methods of foreign languages and cultures teaching: theory and practice: a textbook for students of classical pedagogical and classical universities]*.Kyiv [in Ukrainian]

6. *Navchalni programy z inozemnyh mov dla zahalnonavchalnyh zakladiv i spetsializovanyh shkil iz pohlublennym vyvchennjam inozemnyh mov .10 – 11 klasy [Foreign language training programs for general education institutions and specialized schools for senior level learning]* Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-10-11-klas/2018-2019/inozemni-movi-10-11-19.09.2017.pdf> [in Ukrainian]

7. Semjonova Yu.M., Buharova G.D. (2012) *Mezhkulturnaja i metapredmetnaja integratsiia kak odin iz sposobov sovershenstvovanija bilingvalnoj kommunikativnoj kompetentsii uchaschihsa [Interdisciplinary and Meta-Disciplinary Integration as a Means of Developing Students' Communicative Competence. The Education and science journal.]*Obrazovanije i nauka. [in Russian]

8. Pro zatverdzhennja novoyi redaktsii Kontseptsii profilnoho navchannia u starshij shkoli. Nakaz MON № 854 vid 11.09.09 *[On approval of the new version of the Concept of profile education in high school.MES Order No. 854 of September 11, 2009]* Retrived from https://osvita.ua/legislation/Ser_osv_/4827 [in Ukrainian]

9. Pro zatverdzhennja Kontseptsii profilnoho navchannja u starshij shkoli. Nakaz MON №1456 vid 21.10.2013 *[On approval of the Concept of profile education in high school. MES Order No. 1456, 21.10.2013]*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/npa/5a1fe82a9c95d.pdf> [in Ukrainian]

Калініна Лариса Вадимівна

кандидат педагогічних наук, професор
професор кафедри міжкультурної комунікації та прикладної лінгвістики
Житомирського державного університету імені Івана Франка

Kalinina Larysa Vadymivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Professor
The Department of Cross-cultural Communication and Applied Linguistics
Zhytomyr State University
prof.kalinina@gmail.com

Прокопчук Наталія Романівна

кандидат педагогічних наук, доцент
доцент кафедри міжкультурної комунікації та прикладної лінгвістики
Житомирського державного університету імені Івана Франка

Prokopchuk Nataliia Romanivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor
The Department of Cross-cultural Communication and Applied Linguistics
Zhytomyr State University
[*natalkapetr@gmail.com*](mailto:natalkapetr@gmail.com)